

**dr. Nataša Bratina, generalna direktorica
Direktorata za prostor in graditev, Ministrstvo za
naravne vire in prostor**

UVODNI NAGOVOR

**Spoštovani udeleženci, predavatelji, spoštovani gostje,
spoštovani minister Novak, prof. Lučka Kajfež Bogataj, in mag.
Mojca Dolinar z ARSO, župan MOKR Matjaž Rakovec in
kolegice ter kolegi**

Dobrodošli na konferenci, ki je posvečena eni izmed najaktualnejših tem današnjega časa – podnebnim spremembam in njihovemu vplivu na naše življenje. Zavedamo se, da smo v obdobju, ko soočanje s spremembami ni le paradigma, ampak realnost in prilagajanje je nujnost za bolj zdravo in varno prihodnost vseh nas.

Današnja Urbana konferenca tako ni zgolj strokovni dogodek. Je prostor predstavitve informacij, novosti, izkušenj, primerov izvedene dobre prakse v prostoru, razprave in sodelovanja ter srečevanja, namenjen celovitemu razmisleku o razvoju mest, naselij v luči sedanjih in prihajajočih izzivov.

Verjamo, da sta prihodnost urbanega prostora in kakovost bivanja precej odvisni od sistemskih, medsektorskih in dolgoročno usmerjenih rešitev, ki vključujejo vse deležnike, od države, regij in občin do stroke, gospodarstva, znanstvenikov, načrtovalcev, izvajalcev in nenazadnje prebivalcev.

Urbano konferenco, ki jo organiziramo Ministrstvo za naravne vire in prostor - Direktorat za prostor in graditev, Združenje mestnih občin Slovenije in gostiteljica Mestna občina Kranj, posvečamo naslednjim temam:

- Kako in v kakšni meri globalne podnebne spremembe vplivajo na naše življenje?
- Kakšne posledice lahko pričakujemo v bližnji in daljni prihodnosti?
- Kakšne so usmeritve za prilagajanje naselij, stavb, infrastrukture in odprtih površin mest na podnebne spremembe?
- Kaj lahko naredimo sami v smislu prilagajanja, kako se mora človek prilagoditi? in
- Kakšna je lahko podpora na te teme v prihodnji kohezijski politiki?

S pomočjo različnih podnebnih scenarijev in strokovnih pristopov, primerov dobrih praks, bomo predstavili in opredelili usmeritve za načrtovanje, ki bodo Sloveniji omogočile:

- uspešno prilagajanje mest in naselij,
- prehod v podnebno odporen, trajnosten, energetsko učinkovit sistem
- temelječ na obnovljivih virih, na uporabi naravnih materialov in kakovostno
- prilagojeni urbani prostor.

Podnebne spremembe z ekstremnimi dogodki oblikujejo naš vsakdan. Doživljamo jih skozi vse pogostejše in intenzivnejše poplave, plazovi, usadi, suše, požari, vročinski ekstremi in močna neurja. Dogodki, ki ogrožajo naša življenja, zdravje, skupnosti in premoženje, ter rušijo družbeno infrastrukturo.

Čeprav gre za globalni izziv, moramo delovati zdaj. Posledice so najbolj opazne oziroma smo najbolj ranljivi prav v mestih in naseljih kjer bivamo. Vroče točke mest, onesnažen zrak, vroče stavbe in infrastruktura, ki ni bila načrtovana za tako ekstremne razmere, nas silijo k razmisleku, kako naj prilagodimo naša mesta, poslovne stavbe, družbene zgradbe, domove za sedanost in prihodnost?

Sprememba je edina stalnica življenja. Prilagajanje je ključ do odpornosti.

Ko govorimo o prilagajanju, mislimo na celovit proces, s katerim se skupnosti prilagajajo na že prisotne spremembe podnebja. Cilj je zmanjšati ranljivost in hkrati povečati odpornost naravnih in grajenih sistemov in ljudi.

Prilagoditev pomeni spremembe v načinu načrtovanja in urejanja prostora in načina bivanja. Namesto neprepustnih tlakovanih površin potrebujemo več zelenih površin in pokritost s krošnjami dreves, ki blažijo ljudem toplotne obremenitve. Namesto obstoječega odvodnjavanja potrebujemo sisteme za začasno zadrževanje meteornih vod, obenem moramo zagotavljati prepustnost tal v mestih, da se izognemo meteornim poplavam in občasnim poplavam vodotokov. Potrebujemo take rešitve, ki so sonaravne oziroma na naravi temelječe, in obenem omogočajo ustrezno kakovost bivanja.

Prilagajanje ni le stvar stroke, je tudi pomemben družbeni proces. Pomembno je, da vključimo v sodelovanje prebivalce, njihove potrebe, izkušnje in predloge ukrepov.

Pri pripravi ukrepov prilagajanja in ukrepov za omilitev posledic podnebnih sprememb, je treba naslavlјati vzroke, ne le posledice. To pomeni zmanjševanje emisij toplogrednih plinov, povečevanje naravnih ponorov ogljika in pospešen prehod v nizko-ogljіčno druţbo in energetske ne potratno druţbo. V mestih se to kaţe skozi:

- zmanjšanje rabe fosilnih goriv,
- prehod na obnovljive vire energije,
- gradnjo energetske uęinkovityh stavb ter uporaba naravnih materialov,
- uveljavljanje trajnostne mobilnosti, kjer imajo prednost pešci, kolesarji in javni prevoz.

Podatki Evropske okoljske agencije na področju stavb so alarmantni. Gradbeni odpadki predstavljajo skoraj 40 % vseh odpadkov, ki jih proizvedemo v EU. Pribliţno tretjina vseh materialnih virov v EU je porabljena za gradnjo stavb. Delovanje stavb zahteva 42 % vse energije, ki jo porabimo v EU. Delovanje stavb je odgovorno za 35 % vseh izpustov toplogrednih plinov.

75 % vsega stavbnega fonda je trenutno energetsko povsem neustreznega. Okoli 85 % tega stavbnega fonda bo predvidoma še vedno v uporabi v letu 2050.

Kot odziv in alarm na navedeno se je ustanovila Evropska iniciativa HOUSE EUROPE. Gradbeništvo in stanovanjska gradnja (masovna stanovanjska gradnja), visoke poslovne stavbe z betona in jekla) v Evropi prispevata k onesnaţevanju z visoko porabo materialov in energije, nastajanjem odpadkov in s tem povezanimi emisijami toplogrednih plinov. Zato se zavzemajo za prenovu obstojeęega stavbnega fonda, z uporabo naravnih materialov in z uvedbo spodbud in prenovitev politik in zakonodaje v EU, za odporne, vendar energijsko varęne stavbe.

Sicer pa. Zanimivo je, da številni ukrepi odprtega prostora prispevajo na veę področjih hkrati. Na primer zelene površine z drevesi ne blaţijo prebivalcem le mestne vroęine, ampak tudi veţejo ogljik (vršijo ponor ogljika) in zagotavljajo zdravje prebivalcev.

Prilagajanje na podnebne spremembe ni zgolj tehnięni izziv, je tudi priloţnost za prenovu v smislu dobrih okoljsko - prostorskih rešitev. Z današnjo konferenco ţelimo priti do usmeritev kako lahko s pomočjo zelene modre infrastrukture, uęinkovityh zelenih sistemov mest, trajnostnega urbanistięnega in arhitekturnega naęrtovanja, inţenirskih ukrepov in inovativnih drugih ukrepov, ali ukrepov naših prednikov, ki smo jih nekoę uporabljali, pa so šli ųe v pozabo, zmanjšamo tveganja, naredimo mesta odporna in odprte površine veę - funkcionalne in s tem izboljšamo rabo, kakovost bivanja.

Ministrstvo, Direktorat za prostor in graditev, je dejaven v pripravi različnih nalog in ukrepov, ki bodo ključni za uspešno prilagajanje naših naselij na podnebne spremembe. Med njimi so pomembni projekti, kot so:

- Prilagajanje naselij na podnebne spremembe.
- Ocena podnebne ranljivosti za mesta in druga urbana naselja.
- Krepitev upravljanja in vzdrževanja zelenih površin in mestnih sistemov.
- Priprava Načrta za obnovo narave v mestih.

Te naloge bodo na konferenci predstavili izdelovalci, interdisciplinarni strokovnjaki s teh področij, ki bodo delili svoje znanje in izkušnje, rezultate raziskovanja ter nas usmerjali k najboljšim rešitvam za trajnostno prihodnost naših mest.

Pri iskanju rešitev potrebujemo sodelovanje vseh: strokovnjakov, politikov, gospodarstva, občin, nevladnih organizacij, in projektantov, ter prebivalcev mest, ki vsak dan živijo posledice sprememb in uresničujejo potrebne spremembe za odpornost.

Kakšne so lahko predvidene usmeritve in rešitve:

- Ali so to stavbe, bolj obložene z izolacijo in brez klimatskih naprav – ali gradnja z naravnih materialov, kot je recimo les, ali kamen (zidovi 80 cm široki), ki zagotavljajo poleti hladno bivališče, pozimi pa se hiša ne ohlaja hitro, ko je znotraj ogrevana?
- Ali so parki, zelene površine ob rekah, ki tečejo skozi mesta, tako načrtovani, da ob primeru poplavljanja reke steče voda v zajezeno območje dela parka in začasno nastane vodna gladina, kot dodaten zanimiv element prostora, dokler se postopam ne izsuši in ostane travnik z rastjem?
- Ali hiše ob vodotokih, na obali ob morju vztrajajo in se prilagodijo na poplave tako, da v pritličnih etažah ni prostorov za bivanje, ampak le za skladiščenje - in če pride do poplav je potrebno samo čiščenje brez večjih škod in nevarnosti za življenje - ali pa se hiše umaknejo vodotokom in dajo prostor za občasno poplavljanje reke – kot je ponekod v Sloveniji že šlo v izvedbo (odstranitev hiš v Letušu) in se taka območja uporabljajo v nadalje le za mogoče družabnem rekreativne, športne dejavnost, ki so lahko začasno poplavljeni, ter so nato hitro vzpostavljena v prvotno rabo?
- Ali se dopolnjuje mesta s pokrovnostjo z drevesi, se izvedejo manjši tako imenovani *gap* parki z vodnimi osveževalnimi elementi, in se izvedejo raztlakovanja, kjer je mogoče za dopolnjevanje povezanega sistema mesta in ustvarjanjem in odpravljanjem vročih točk mesta in s tem omogočanjem prebivalcem ugodnejšo mikroklimo mesta?

- Se parkirišča umikajo s površja in z odprtega prostora mest in se vzpostavi funkcionalen in cenovno ugoden javni prevoz, se omogoča več rabe koles in klimatsko prijetnih pešpoti?

In še in še bi lahko naštevala.

Danes bomo imeli priložnost prisluhniti odličnim strokovnjakom in predstavnikom različnih strokovnih področij. Sodelovanje je ključnega pomena, saj lahko samo skozi povezovanje različnih disciplin in pristopov razvijemo učinkovite rešitve, ki bodo mestom in prebivalcem omogočile ustrezne rešitve in boljše življenje.

Veseli me, da smo danes v Kranju, ki kot gostiteljsko mesto že v praksi dokazuje, da se trajnostni razvoj in podnebna odpornost ne izključujeta, ampak dopolnjujeta. Občina Kranj nam bo predstavila konkretne primere projektov, s katerimi že danes aktivno soustvarja bolj zeleno in varno prihodnost.

Vsak od nas nosi del odgovornosti za prihodnost. Skupaj lahko ustvarimo prostor, okolje, ki ne bo samo preživelo podnebnih sprememb, ampak bo nadgrajeno in ponujalo boljše življenje vsem.

Želim ambiciozne predstavitve in dinamično strokovno razpravo.

Hvala

Dr. Nataša Bratina

Generalna direktorica Direktorata za prostor in graditev